

Dina Venn Iversen

Motstridende oppfatninger av begrepet tillit: fra hørende tegnspråktolker og døve akademikere sine perspektiv

Bacheloroppgave i norsk tegnspråk

Veileder: Lindsay Nicole Ferrara

Juni 2024

Dina Venn Iversen

Motstridende oppfatninger av begrepet tillit: fra hørende tegnspråktolker og døve akademikere sine perspektiv

Bacheloroppgave i norsk tegnspråk
Veileder: Lindsay Nicole Ferrara
Juni 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I denne oppgaven tar jeg for meg begrepet og konseptet 'tillit', og undersøker hva hørende tolker og døve akademikere selv mener tillit innebærer. Formålet mitt er å få en bedre forståelse av hvordan man som tolk kan samarbeide best mulig med primærdeltagere i tolkesituasjoner. For å undersøke temaet har jeg lest og analysert fire tekster. To er skrevet av hørende tegnspråktolker, og to er skrevet av døve akademikere. De døve akademikerne har selv betydelig erfaring med tolker, både i privat og profesjonell form. Jeg redegjør for hva en tegnspråktolk egentlig er, og hva dens jobb begår ut på, og gir et historisk blick på utviklingen av yrket. I oppgaven tar jeg et dypdykk i hver enkelt tekst, ser nærmere på forfatterens beskrivelser og oppfatninger av tillit, og analyserer så tekstene i sammenheng av hverandre. Som resultatet av litteraturgjennomgangen kan man se at forfatterene av tekstene er uenige i behovet for tillit, men deler en felles visjon.

Abstract

In this thesis, I deal with the term and concept of 'trust' and examine what hearing interpreters and deaf academics themselves think trust entails. My purpose is to gain a better understanding of how an interpreter can best collaborate with the primary participants in interpreted situations. To investigate the topic, I have read and analyzed four texts. Two of them are written by hearing sign language interpreters, and two are written by deaf academics. The deaf academics themselves have an extensive experience with interpreters, both privately and professionally. I also explain what a sign language interpreter is, and what their job entails, and give a historical look at the development of the profession. In the thesis, I break down each text and their perception of trust and analyze them in relation to each other. The result of the literature review shows that there is disagreement between the authors in their discussion about trust, but they have a shared vision.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag -----	1
Abstract -----	1
Innledning -----	3
Hoveddel -----	3
Hva er en tegnspråktolk? -----	3
Hva er tolkens oppgave? -----	4
Fra hjelper til profesjon- profesjonalisering av yrket -----	4
Retningslinjer og lovverk -----	6
Yrkesetiske retningslinjer -----	6
Tolkeloven -----	6
Hva er tillit? -----	7
Tillit fra tolkenes perspektiv -----	8
Napier et al. (2020) -----	8
Mapson og Major (2021) -----	12
O'Brien et al. (2023) -----	14
Holcomb (2018) -----	15
Sammenligning og drøfting -----	17
Avslutning -----	21
Bibliografi -----	23

Innledning

I løpet av mine tre år som tolkestudent har fenomenet 'tillit' blitt et kjent begrep. Derfor skal jeg i denne litteraturgjennomgangen gå dypere inn på temaet tillit, og hva døve akademikere og hørende tegnspråktolker legger i begrepet. Jeg ønsker å undersøke hvordan de kategoriserer og vektlegger tillit, og hvor enige eller uenige de er.

"Hva legger hørende tegnspråktolker og døve akademikere i begrepet 'tillit'?" er problemstillingen min. Grunnen til at jeg har valgt denne problemstillingen er at jeg gjennom hele utdanningen har syntes at fremstillingen av konseptet 'tillit' har vært diffus. Det finnes ulike definisjoner på begrepet, og det har vært utfordrende å skulle finne en fasit på hva tillit er, da fagfeltet ikke har en felles forståelse og en entydig definisjon på det. For å gjøre dette mer tydelig for meg og for andre i dette feltet, har jeg tatt utgangspunkt i fire tekster. To av tekstene er skrevet av hørende tegnspråktolker, og de to andre er skrevet av døve akademikere som selv har erfaring i å kommunisere via tolk. Før disse fire tekstene presenteres, legges det frem hva en tolk er, hva tolkens oppgave er, og noen av retningslinjene en tolk må følge.

Først presenteres de to tekstene av hørende tolker, inkludert deres konklusjoner. Deretter presenteres de to tekstene av døve akademikere, der deres synspunkt viser en annen side av saken enn det tekstene av de hørende tolkene viser. Alle tekstene brukt er relativt moderne, men det er de to som er skrevet av døve akademikere som introduserer de minst representerte perspektivene. Deretter følger en sammenligning av tekstene, og drøfting rundt dette. I oppgavens konklusjon oppsummeres funnene.

Hoveddel

Hva er en tegnspråktolk?

Haualand et al. (2018) forklarer at målet med en tolk er å løse et språkproblem, og som et yrke er tolking et av de yngste profesjonene som finnes (s. 12-17). Et språkproblem kan være to eller flere personer som ikke deler samme språk, men ønsker å kommunisere. Da skal tolken løse en oppgave for minimum to deltagere, også kalt primærdeltagere, i samme

situasjon. For at tolken skal få gjennomført jobben trenger hen tillit av deltagerne om at tolken opptrer upartisk mellom primærdeltagerene. En tolk er en person som tolker mellom minimum to språk, og har en form for utdanning eller sertifisering. En tegnspråktolk tolker mellom norsk tegnspråk og norsk (Haualand et al., 2018).

I diskurser med talespråkstolker blir de ofte brukt samtidig som den minoritetsspråklige personen lærer seg majoritetsspråket, og de til slutt ikke lengre har bruk for tolken.

Tegnspråkstolker derimot følger ofte tolkerettighetshavere, døve, gjennom hele livet og alle forskjellige situasjoner, på godt og vondt. (Haualand et al., 2018, s. 12-16.)

Hva er tolkens oppgave?

Innenfor yrkesetikken for tolker finner vi to prinsipper. Nøytralitet- og nøyaktighetsprinsippet (Skaaden, 2018, s. 280). Disse prinsippene er gjensidig avhengige av hverandre. Prinsippene innebærer at tolken skal gjengi ytringer uten å selv bidra med meninger og/eller råd, og opptre nøytralt i arbeidet. Hanne Skaaden, som er professor ved Oslo Met, forklarer at tolken er til stede for to parter, både en lytter og en taler, og dette krever at tolken har tillit fra begge to om at tolken kan gjennomføre dette. Med disse prinsippene har tolken et avgrenset handlingsrom, og en tydelig rolleavklaring (Skaaden, 2018). Det er derimot uenighet rundt gyldigheten av spesielt nøyaktighetsprinsippet. Det går ut på ekvivalensen i ytringen, og hvordan den samme ytringen kan bli oversatt mellom to språk. Enten oversatt ord for ord, eller at man finner meningen og tolker den (s. 280-286)

Innen yrkesetikken er også meningene om hvilken rolle tolken innehar delte. Noen mener at man skal følge yrkesetikken prinsipper med å 'kun' tolke. Andre mener at tolken i tillegg må bidra med kulturmekling og bli en slags 'forteller'. Da dette varierer fra tolk til tolk kan dette gjøre forventningene til primærdeltagerne om hva tolkens rolle i diskursen er uklare, og kan være med på å skade tilliten mellom tolk og primærbruker (Skaaden, 2018).

Fra hjelper til profesjon- profesjonalisering av yrket

Undervisningen av døve i Europa hadde sitt utspring på 1500-tallet. Bakgrunnen for dette var dersom døve sønner skulle arve fra sine fedre, måtte de kunne tale. På denne tiden mente man at mennesker som ikke kunne tale, ikke skulle ha like rettigheter som andre borgere (Grønlie, 2015, s. 33).

Patrick Kermit, som selv har jobbet i utdanningen av tolker på det som tidligere var høghskolen i Sør-Trøndelag, har skrevet om tolkens yrkesetikk (Kermit, 2005). I hans tekst forteller han om tiden før og rundt 1970 tallet, der det ofte var enten familiemedlemmer eller døveprestene som frivillig tok på seg å oversette, og være et mellomledd mellom døve og hørende. Her mener han at de ofte så på seg selv som hjelpere til de døve. Det er viktig å huske på at det på denne tiden ikke var noen grunnleggende etikk i samfunnet om hva som var det moralsk riktige overfor den døve. Dette kan også være en gjenspeiling av samfunnet og synet på døve på den tiden, som en gruppe som ikke klarte seg alene og trengte en 'hørende hjelper'. Det var derfor vanlig at andre familiemedlemmer ble med for eksempel til legen for å oversette. Dersom den døve ikke oppfattet hva som ble sagt, var det ikke uvanlig at det hørende familiemedlemmet selv vurderte det greit å informere legen om problemet. Dette er noe som blir sett på som en maktovertredelse og umyndiggjørelse av den døve i dagens samfunn, men der er ikke sikkert at det var hensikten på den tiden. Tolking var ikke en attraktiv oppgave da det var lite til ingen lønn og anerkjennelse, og det var nok bare et forsøk for å gjøre alle til lags. Det fantes jo likevel en selvfølgelig tillit mellom den døve og familiemedlemmet som tolket, men det kommer med en stor skeivfordeling av makt (Kermit, 2005, s. 4).

På 1960-tallet ble det startet en internasjonal kampanje, også her i Norge, for å etablere offentlige tolketjenester. Formålet med dette var blant annet å ta avstand i fra perspektivet om at de døve trengte en hjelper, og underbygge prinsippet om at dersom to mennesker med ulike språk ønsket å kommunisere krevde situasjonen en tolk. Under oppbyggingen av velferdsstaten ble også synet på funksjonshemmede endret, og man forsto at døve ikke trengte hjelp for å kommunisere, men en tolk slik at man kunne forstå hverandre. Dette var en utløsende faktor til at rollen som tolk og dens viktighet skulle bli anerkjent (Haualand, 2018, s. 244.245).

I lys av dette ble det også stilt krav til de som skulle utføre tolkingen, og man måtte fra denne tiden gjennomgå opplæring da man måtte inneha «en bestemt type kunnskap» for å kunne tolke offisielt (Haualand, 2018, s. 245). På slutten av 1970 ble det første kurstilbudet opprettet, som ga til sammen 5 uker med kursing i tolking. For å kunne delta på dette kurset måtte man beherske tegnspråk fra før av. Det var rundt den samme tiden de første yrkesetiske retningslinjene for tolker ble utarbeidet, som var en del av å profesjonalisere rollen som tolk og distansere tolken fra «hjelperrollen». Etter den første kursetableringen for tegnspråktolker har utdanningen av tolker blitt forlenget og profesjonalisert flere ganger. Det var derimot ikke før i 2002 man kunne starte på utdanning som tegnspråktolk uten å kunne tegnspråk fra før av. Med dette fikk utdanningen et ekstra år som ga tegnspråkopplæring det første året ved skolen, og ble til en bachelorutdanning på tre år slik den er i dag (Haualand, 2018, s. 248.249).

Retningslinjer og lovverk

Yrkesetiske retningslinjer

Innenfor tolkeyrket er det blitt utarbeidet yrkesetiske retningslinjer som ikke har blitt revidert eller gjort store endringer på siden de ble utformet på begynnelsen av 1980-tallet (Kermit, 2005, s. 5). Fire av de mest sentrale retningslinjene handler om å opptre diskret og nøytralt, tolke det som blir sagt så ekvivalent som mulig og ikke påvirke situasjonen eller delta på en annen måte enn å tolke. Med disse retningslinjene skal altså tolken på best mulig måte få mennesker med ulike kulturer og språk til å snakke sammen slik de kunne gjort om de hadde delt samme språk. Rent ideelt sett skal altså deltagerne ikke merke at tolken er til stede, selv om dette reelt sett er umulig (Kermit, 2005, s. 5).

Tolkeloven

Den første januar 2022 i trådte «Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv», også kjent som tolkeloven, i kraft. Denne loven har som formål å «bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk» og «(...) bidra til å sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard»

(Tolkeloven, 2022, §1). Tolkeloven fastslår det offentliges ansvar for å sikre kommunikasjon ved å bruke tolk som innehar riktig kompetanse, og det kan ikke være barn (Tolkeloven, 2022, §4,6 og 7). Tolkeloven inneholder også en rekke ulike krav til tolken slik som taushetsplikt, habilitet og god tolkeskikk (Tolkeloven, 2022, §14-16).

Hva er tillit?

«Tillit innebærer å gi en annen skjønnsmessig makt over et gode» (Grimen, 2009, sitert i Skaaden, 2018, s. 293) Ut i fra denne begrepsforklaringen kan vi forstå at maktforholdet mellom mennesker som gir tillit og de som får tillit er skjevfordelt. Dette omhandler både personlig tillit, slik som man selv erfarer og føler, og profesjonell tillit slik som kompetanse og akkreditering gir (Skaaden, 2018, s. 295).

I Hanne Skaadens tekst refererer hun til Grimen (2008) sin beskrivelse av de to typer tillit, profesjonell og personlig. Her skiller man mellom tillit man får fra et kompetansebasert grunnlag, og fra et følelsesbasert grunnlag. En type profesjonell tillit kan være til yrker slik som leger, der vi vet at de har gjennomgått lang utdanning og tester som gjør dem kvalifiserte. For at profesjonens stilling og virksomhet skal bli høyt anerkjent, er utdanning et viktig punkt. Skaaden. (2018) belyser dette problemet med dagens utdanningssituasjon hos tolkestudentene, nemlig om de kan bli tospråklige nok i løpet av utdanningen (s.298).

Skjønnsutøvelse henger også sammen med profesjonell tillit, og dersom tolken viser evne til å velge en god løsning fremfor en dårlig en, vil dette skape tillit (s.282, 297).

Tillit blir også definert til å være assosiert med andres oppførsel. Troverdighet henger sammen med trygghet og samarbeid. En betingelse for dette er gjensidig tillit mellom partene. I praksis definerer tillit seg som et vilkår for sosial handling (Napier et al., 2020, s. 79). Så knyttet til et profesjonelt forhold mellom tolk og döv primærdeltager, hvordan ser de forskjellige partene på tillit?

Tillit fra tolkenes perspektiv

Napier et al. (2020)

Jemina Napier, Robert Skinner, Alys Young og Rosemary Oram har sammen skrevet om hvordan tolker medierer eller formidler mellom hørende og døve. Fokuset deres er på hvordan tolkene ikke bare skal mediere ord, men representere den eller de døve i situasjonen. Som regel vil tolken bli sett på som 'stemmen til den døve', og den døve blir 'kjent' gjennom tolken. Så hvordan få mediert frem og representert den døve? (Napier et al., 2020).

Denne teksten har sett på diskurser om identitet og tillit fra tidligere identitetsteori, og Napier et al. (2020) har selv igjennom to fokusgruppediskusjoner med syv tegnspråktolker fått et nytt innblikk på forholdet mellom tegnspråktolker og døve primærdeltagere når det kommer til representasjon og tillit. De har satt søkelyset på om tegnspråktolker er klare over hvem de representerer, og at tegnspråktolkene, til en viss grad, 'med-konstruerer' døve primærdeltageres identitet. De tar også opp om tegnspråktolkene er bevisste på den sentrale rollen tillit kan ha når det gjelder representasjon.

Derfra har de konstruert tre spørsmål de ønsker å undersøke:

1. Anerkjenner tegnspråktolker deres ansvar for å mediere døve og profesjonelle identiteter?
2. Hvilken rolle har tillit i å muliggjøre tegnspråktolker til å representere døve og profesjonelle identiteter?
3. Hva gjør tegnspråktolker som er nødvendige komponenter av deres arbeidsforhold med døve primærdeltagere for å kunne mediere språk, kultur og identiteter?

(Napier et al., 2022, s 75,76.)

Representasjon kan beskrives på to måter. En er hvordan en person selv presenterer seg overfor oss. Den andre er å bli presentert via en annen person der presentasjonen blir påvirket av både formidlerens synsvinkel og erfaringer. Et eksempel på dette er enten å presentere seg direkte til en person selv, eller å bli presentert til noen via en tolk. Derfor er det viktige valg

tolken tar slik som intonasjon når det gjelder stemmebruk, eller ord eller tegn. Det er nemlig gjennom denne medieringen, eller formidlingen via tolken, at identitet kommer til kjenne. Dette skjer i mange ulike situasjoner, med mange forskjellige primærdeltagere (Napier et al., 2020, s. 75).. Et eksempel på dårlig representasjon kan være en situasjon med en eldre döv primærdeltager der man sier ting som «*skjer a?*» eller «*brospan*» da dette ikke er typiske uttrykk som de ikke kjenner betydningen av.

«...trust is associated with the behavior of others; perception of the trustworthiness of others associated with (...) mutual trust is a condition of cooperative behavior. Trust is socially and discursively constructed, which as a practice manifest as a form and condition of social action” (Napier et al., 2020, s. 79). Her mener de altså at tillit oppstår av handling og oppførsel, og er en sosial aksjon vi mennesker gjør. Napier et al. (2020) skriver også at tillit er noe som flere primærdeltagere mener er en viktig del for deres samarbeid med tolker, og som har kobling til deres selvsikkerhet og komfort i tolkesituasjoner (s.80).

I deres forskning ble det et naturlig skille ved fire undertema som er representasjon, forhold, evner og grenser, og alle fires tilknytting til tillit.

Tillit og representasjon

I fokusgruppens diskusjon om hvorfor tillit er en viktig del av å muliggjøre representasjon, ble bevisstheten hos tegnspråktolken løftet frem som nøkkelen. Ikke bare må den døve primærdeltageren ha tro på at tolken kan representere dem, men at tolken vet *hvordan* hen kan gjøre det og hvordan den døve primærdeltageren ønsker å bli representert. I tillegg må tolken være bevisst på hvordan hen kan representere den døve primærdeltagerens identitet, og holde egen identitet utenfor. Det var noe alle tegnspråktolkene i fokusgruppene nevnte som krevende (s.82-84).

Et eksempel som blir gjengitt er dette med leksikalske valg i tolking, og hvordan egne erfaringer og vokabular påvirker tolkingen og inntrykket man får av den døve. Her dukker det opp diverse etiske spørsmål som «skal jeg tolke nøyaktig det som blir sagt, men kanskje ikke er slik man ville ordlagt seg på et annet språk? Eller skal jeg tilpasse det med min kunnskap og erfaring i god hensikt?» Noe som Napier et al. (2020) også påpekte var at dette også gjelder når det kommer til av den hørende primærdeltageren overfor den døve. Informasjon som toneleie eller ordvalg er ikke sikkert kommer igjennom like godt på de ulike språkene. Derfor kan det noen ganger være et behov for en slags informativ forklaring på dette, i tillegg

til den ordinære tolkingen (Napier et al., 2020, s. 82-84). Dette er et eksempel på det Skaaden. (2018) eksemplifiserer med at tolken kan fungere som en slags 'forteller'.

Tillit og forhold

Ut fra sammenhengen mellom tillit og forhold er tanken at dersom tillit eksisterer så vil forholdet mellom tolk og primærdeltaker bedres, og vice versa. Med andre ord vil tillit kunne bedre forhold, og et godt forhold bedre tilliten. Det kan også påvirke i negativ forstand, for eksempel dersom man får et dårlig forhold til hverandre, kan dette svekke tilliten. Innad i fokusgruppene ble det enighet om at et godt forhold og tillit var grunnleggende viktig for at tolkene kunne gjøre jobben på en god og effektiv måte. En av måtene dette ble gjort hos tolkene, var at de bygde nettverk innad i døvemiljøet. «For trust to exist you have to have a relationship with deaf people outside of the interpreting relationship» sa en tolk fra fokusgruppene (s.85). Denne tolken mener det ikke er nok å ha et godt forhold til døve bare i arbeidssituasjoner, men at man må ha kontakt utenfor arbeidstid også.

En annen tolk, som har døve foreldre, mente at hun ønsket å ha et skille fra jobben da hun er sjenert på privaten og oppsøkte da ikke døvemiljøet utenom arbeidstid.. Hun mente også at hun gjorde en god nok jobb som tolk, og oppførte seg profesjonelt, men at det nok er en oppfatning at tolker som også deltar i døvemiljøet utenfor arbeidstid får tillit. Noe man også må ta hensyn til er arbeidets natur. En annen tolk påpekte at man som tolk er til stede i alle livets situasjoner. Det kan være alt fra legetimer om sårbare sykdomsplager til ubehagelige møter på jobben. Derfor mente tolken at det er avgjørende å skape et godt forhold og en sterk tillit som strekker seg både over profesjonelle og private situasjoner (s 85). På grunn av all kjennskap tolken har om den døve, innehar tolken en sterk maktposisjon overfor den døve primærdeltageren. En tolk har blitt fortalt fra flere døve primærdeltagere at de ikke ønsker å ha samme tolk til både sårbare situasjoner og hverdagssituasjoner, uansett hvor dyktig tolken er (s. 86). Dette kan fortelle oss noe om hvor intimt det kan være å kommunisere via tolk.

Tillit og evne

Alle tolkene som deltok i fokusgruppene, var enige om at døve må stole på at tegnspråktolker har evne og kompetanse til å gjøre en god jobb når det gjelder tolking. Når det gjelder å styrke sin kompetanse, både tolkefaglig og situasjonskompetanse, følte flere tolker at de hadde fått både tid og plass til å utvikle seg som bedre tolker. En av tolkene fra fokusgruppene bruker en metafor om at tolkene er en gjest hos de døve. Her blir man tatt varmt imot, selv om de ikke

hører til 'familien'. Tolken gir også honnør til de døve, for deres tolmodighet og hjelpen de har fått til å utvikle seg til den tolken de er. (Napier et al., 2020, s. 86-87).

Tillit og grenser

Tolkene i fokusgruppen har i jobben en adferdskodeks, også kalt yrkesetiske retningslinjer, som de er nødt til å forholde seg til. Denne forteller at de er nødt til å tolke så nøyaktig og nøytralt som mulig, i tillegg til at de har taushetsplikt. For tolken er det klare regler for hvordan man skal oppføre seg, og hva som forventes av en. Tegnspråktolker konstruerer mening i de forskjellige språkene, og rollen tolken innehar og deres grenser har med tiden endret seg fra et 'usynlig' hjelpemiddel til en del av interaksjonen som påvirker samhandlingen.

Grensene har altså over tiden endret seg til å bli mer løse og uklare, som gir tolkene rom til å utøve mer enn 'bare' tolking, og her igjen må de døve stole på at tolkene holder seg innenfor grenseområdet som er greit. Noe som kanskje ikke er like klart, er grensene i forhold til de hørende primærdeltagerne. På tolkeoppdrag kan man møte flere hørende som aldri før har kommunisert vi tolk, eller vet nøyaktig hva jobben innebærer. Her kan tolken på grunn av dens nye rolle og stilling i diskursen oppfattes som en likeverdig deltager overfor den hørende, som kan skape forvirring. Hvordan man håndterer slike situasjoner, kan også påvirke hvordan den døve blir oppfattet. Derfor har flere av tolkene i fokusgruppene på forhånd laget avtaler med de døve primærdeltagerne om hvordan man skal håndtere og hva man skal gjøre dersom dette skjer. Her får altså den døve makt til å bestemme over egen skjebne (Napier et al., 2020, s. 87-88).

Så- hva er deres konklusjon?

"...trust is a significant component in ensuring the representation of deaf-and-professional identities" (Napier et al., 2020, s. 89). Tolkene som deltok i fokusgruppene var overbevist om at de hadde representert frem identitetene til de døve på en god måte, og dersom de ikke hadde det, var de bevisste på det og reflekterte rundt årsaken. Også like viktig er det å representere den hørende sin identitet overfor den døve, for å mediere mellom to ulike språk og kulturer. Temaene forhold og evne henger sammen, med det at døve støtter opp tegnspråktolker som ønsker å utvikle seg videre, og denne velviljen tyder på tillit. Grenser er også med å påvirke tillit i det at dersom grenser opprettholdes, avler dette tillit. Også viktig er

det i situasjoner der tegnspråktolken viser overfor den hørende primærdeltageren, at det er den døve primærdeltageren som innehar kontrollen for å oppnå en maktbalanse (s.89-90).

Mapson og Major (2021)

Rachel Mapson er tegnspråktolk mellom engelsk og britisk tegnspråk, eller BSL, med over 25 års erfaring i feltet. George Major er også tegnspråktolk, men jobber i New Zealand, og sammen har de skrevet teksten «Interpreters, rapport and the role of familiarity». Her forsker de på om kjennskap til primærdeltagerne kan bidra til tegnspråktolkenes evne til å forstå mening i det de skal tolke (Mapson & Major, 2021, s. 63 og 75).

I sin artikkel ser de på hvordan tolkens evne er til å engasjere seg i primærdeltagernes relasjonsarbeid, og hvordan tolkens egne forhold til primærdeltageren påvirker dette arbeidet. Som regel vil tolkens forhold til den døve primærdeltageren basere seg på gjentagende oppdrag med den samme primærdeltageren, noe som kan være utfordrende å praktisere. Ofte må tegnspråktolker tolke situasjoner uten tidligere erfaring og kjennskap. Dette kan da gjøre det vanskelig å skape og vedlikeholde forholdet, både mellom tolken og den døve primærdeltageren og mellom primærdeltagerne seg imellom. For å forske på dette har de brukt to uavhengige studier, en fra England og en fra Australia. Det talte språket i begge studiene er engelsk og tegnspråkene er BSL, britisk tegnspråk, og auslan, australsk tegnspråk. Den engelske studien er basert på gruppediskusjoner rundt hvordan (u)høflighet blir tolket, og den australske er basert på to konsultasjoner, der Mapson og Major har valgt å ta utgangspunkt i den ene, med en hørende lege, en døv pasient og en tolk (Mapson & Major, 2021).

Et av funnene i deres studie fra England viser at tegnspråktolker mener at mangel på informasjon og kunnskap om primærdeltagerne, gjør det vanskeligere å ta valg underveis i tolkingen. Ifølge funnene er kjennskap en viktig faktor i tolkingen, da det påvirker besluttsomheten i positiv forstand og reduserer den kognitive belastningen tolkingen kan påføre. Derfor kan tolken fokusere på det relasjonelle aspektet i situasjonen istedenfor (Mapson & Major, 2021, ss. 65-69).

Fra den australske studien bruker de et eksempel med tolking av en legetime. Her legger tolken mye energi og fokus i arbeidsforholdet mellom tolk, døv primærdeltager og lege.

Arbeidsforholdet mellom de tre har pågått i lang tid, noe som gjenspeiles i tolkingen. Et eksempel er da tolken virker og har kjennskap til når primærdeltagerne oppnår direkte kontakt og forstår hverandre uten behov for tolk, og ikke avbryter deres kontakt slik som en helt nyutdannet tolk kunne ha gjort i den situasjonen. I dette eksempelet skryter den døve primærdeltageren av tolken, og forteller om et godt forhold til både hen og legen. Til tross for at samtalen har raske replikkvekslinger, har tolken så god kjennskap til primærdeltagerne at hen fort vet om deres forsøk på å forstå hverandre lykkes eller om hen må inn og tolke. Tolken har kapasitet til å tenke på det relasjonelle aspektet mellom dem, da hen har kjennskap til primærdeltagerne og situasjonen (s 71).

Data fra begge studiene viser at kjennskap og et godt forhold til primærdeltagerne gir en positiv effekt. Noe som er viktig å påpeke er at kjennskapet eller forholdet mellom tolk og primærdeltager ikke går utover tolkens etiske regler og retningslinjer slik som å gjengi informasjonen så nøyaktig som mulig og å ikke bidra i samtalen selv om man deltar. Man må også være bevisst på at dersom tolken blir «over-kjent» i situasjonen kan det bidra til avmakt hos den døve primærdeltageren. Et eksempel på dette kan være å svare på vegne av dem, fordi man kanskje vet hva de ønsker å si (s. 71) Dette kan minne om det Kermit (2005) forteller oss om den tiden et familiemedlem oversatte, og med beste hensikt svarte på vegne av den døve (s.4).

Med dette i tankene, tror Mapson og Major (2021) likevel at en god relasjon og kjennskap til hverandre kan bidra til en mer naturlig interaksjon og oppbyggelse av tillit mellom tolk og primærdeltager (s. 71.)

Mapson og Major (2021) poengter også at denne informasjonen er viktig til nyutdannede tolker, der muligheten er større for å måtte tolke i ukjente situasjoner som man ikke har kunnskap om eller kjennskap til. Derfor er det lurt å ha et bevisst forhold til dette, og være klar over at det kan innebære en større kognitiv belastning i starten. Ved å være bevisst på dette, kan man også bygge seg opp en motstandsdyktighet mot dette. Å inkludere dette i utdanningen hos tolker kan gi nyttig og viktig kunnskap for videre arbeidsliv. Blant annet er det viktig med kompetanse om hvordan mennesker på tvers av ulike kulturer kan bygge og holde relasjon (s. 72).

I tolkekontekster som for eksempel innenfor helse, kan tolkens kjennskap og relasjon i ytterste grad være med å påvirke utfallet hos den døve primærdeltageren. Når tolken er kjent overfor primærdeltagerne bidrar dette til at deltagerne er bekvemme med at tolken er til stede, og komfortabel med at tolken tar plass i situasjonen (Mapson & Major, 2021, s. 72).

Trenger vi tillit?

O'Brien et al. (2023)

Dai O'Brien, Gabrielle Hodge, Sannah Gulamani, Kathrine Rowley, Robert Adam, Steven Emery og John Walker er syv høyt utdannede døve akademikere skrevet om deres oppfattelse av tillit i relasjon med tegnspråktolker. I teksten har de også gjennomgått en erfaringsutveksling der de analyserer konseptet 'tillit' i deres arbeidsliv med tegnspråktolker som tolker mellom engelsk og britisk tegnspråk, også kalt BSL (O'Brien et al., 2023, s. 25).

Begrepet tillit og dets konsept er ofte omtalt når det handler om tolking og forholdet mellom døve primærdeltagere og hørende tegnspråktolker. Likevel blir det fremstilt som en nødvendighet og en forventning fra de døve primærdeltagerne om å ha en tillit til den hørende tolken før de har gjort opp sin egen mening på om de ønsker å gi tillit. O'Brien et al. (2023) argumenterer derfor å bytte ut konseptet tillit i tolking med «demonstrated skill» og «proof of competence» (s. 26). Tolken skal altså bevise seg god nok til jobben, og på denne måten skal den døve primærdeltageren være sikker på at de blir tolket slik de ønsker.

O'Brien et al. (2023) mener at en grunn for at man nå vektlegger tillit så sterkt kan være at det nåværende kvalifikasjonssystemet som tolkene i England opererer med, ikke beskriver tolkene tilstrekkelig. At tolken er utdannet er det minste kravet, men de etterlyser mer informasjon når det er snakk om den individuelle tolkens talenter og deres evne.

De hevder også at flere døve miljøer har etablert egne vurderinger og stempel på tolkers individuelle styrker og talent. De har etablert noen ord som beskriver tolkene og om de er dyktige. Slik gjelder også for deres bakgrunn dersom de for eksempel er CODA, som betyr «child of deaf adult» eller NERD, «Not even related to deaf». Mye av denne informasjonen vil påvirke valg av tolk for den døve rettighetshaveren. Gjennom deres erfaringsutveksling fant de ut at det å være involvert i døvemiljøet og deres samfunn var en viktig del når det kom til å velge ønskede tolker (O'Brien et al., 2023, s. 33).

O'Brien et al. (2023) forteller at de vurderer tolkene de samarbeider med på bakgrunn av deres politiske meninger. Her mener de at det å dele likt politisk ståsted og synspunkt, var en viktig del av å det å kunne samarbeide. Dette på grunn av både et ønske om å ha innsikt og kontroll over situasjonen, men også det å vite at tolken var kvalifisert nok i temaene som skulle tolkes. Igjen bruker de vurderinger fra andre døve kollegaer til hørende allierte og tidligere erfaringer til å velge og vurdere tolker.

Som døve akademikere anerkjenner de det privilegiet de innehar ved å kunne velge tolkene de ønsker å samarbeide med selv. På bakgrunn av finansiering til tolk, er det å kunne velge tolk selv en rett som ikke alle døve besitter. Dette påpekes som et viktig privilegium, da noe av makten i situasjonen blir overført til den døve. I sin konklusjon foreslår O'Brien et al (2023) at istedenfor å fokusere på tillit, at man kan gi honnør til døve som selv har utviklet og kontinuerlig evaluerer tolkene og deres kompetanse, selv om de mener at de døves perspektiv ikke blir satt pris på eller tatt i betraktning i England (s. 38-39).

O'Brien et al. (2023) etterlyser en åpen samtale om hva som gir vellykket tolking, og hvordan man skal oppnå det er viktig. Dette må inneholde og bli styrt av det døve perspektivet som frem til nå er underrepresentert. Dette vil påvirke og dyrke videre forskning og øke forståelsen rundt forhold i tolkesituasjoner (s. 39)

Holcomb (2018)

En annen forfatter som setter spørsmål ved begrepet 'tillit' er Thomas Holcomb. I hans tekst «Going beyond trust» forteller han at han er døv akademiker som selv bruker amerikansk tegnspråk, også kalt ASL. Han har tegnspråktolker i hans forelesninger til de hørende elevene, som da tolker fra ASL til amerikansk tale. Her blir altså både Holcomb sin integritet som døv akademiker og de hørende elevenes undervisning påvirket av tolkene, og er da avhengig av at tolkene gjør en god jobb.

Holcomb (2018) mener at i tillegg til tillit, må døve også bruke forskjellige strategier for å kontrollere tolkene og deres tolking for å forsikre seg at det blir «riktig». Det finnes flere strategier til å gjøre dette. En av dem er å spørre «hearing allies», eller hørende støttespillere som selv kan både tegnspråk og talespråk. Man kan også vurdere tolker basert på tidligere

omtaler og deres omdømme. Ingen av disse strategiene kan man bruke underveis i forelesningen. Dette ville Holcomb gjøre noe med, da han ønsket innsikt og mer kontroll over hva som ble ytret på hans vegne, og om tolkingen var bra eller om han ble mistolket. I tillegg til å observere selve tolkingen, var også etterarbeidet noe han ønsket å ta del i. Som for eksempel en faglig diskusjon angående jobben tolkene hadde utført. Dette for å bli inkludert i det som har funnet sted og ikke være en uanet deltager i en situasjon som han som foreleser egentlig styrer selv (Holcomb, 2018).

Holcomb mener også at tillit er en komponent som påvirker hans forhold mellom seg og tolkene. Han påpeker også at siden tolken skal tolke mellom to personer som ikke deler samme språk er det også viktig å bygge tillit med den hørende, som kanskje ikke har kommunisert via tolk før. Her skiller han også mellom sosial tillit og profesjonell tillit slik som Hanne Skaaden (2018) redegjør for.

Holcomb har selv prøvd ut en ordning der han inviterte to ekstra tolker inn i forelesningene sine, som omtales som 'transliterators'. Disse tolkene skulle tolke tilbake til Holcomb så han fikk tilgang på hvordan tolkene formulerte seg på engelsk. Denne tolkingen skulle bli tolket ord for ord, og følge engelsk syntaks og grammatikk. På denne måten kunne Holcomb vite nøyaktig hvordan elevene hans fikk tilgang til forelesningene og hvordan han ble oppfattet gjennom tolkene. Holcomb selv presiserer at han ikke mener å fornærme tolkene eller deres profesjon, og la vekt på at han hadde et behov for tilgang til formidlingen og ikke ønsket å kvalitetssjekke tolkene. Tolkene selv innrømte senere at de følte seg truet med en slik ordning (s. 167).

Noe Holcomb synes var fascinerende var at hans faste tolker synes det var vanskelig å stole på 'transliterator'-tolkene uten å se hvordan de ble tolket. Tolkene følte altså på det samme som Holcomb. Denne opplevelsen håpte han førte til at tolkene kunne forstå at det ikke bare handler om tillit, men at man må samarbeide og jobbe i et team. I en avsluttende samtale angående hvordan det hadde fungert med å ha tolker til tolkene, ble tillit dratt frem som hovedtema av tolkene. Her måtte begge sett med tolker ha tillit til hverandre, og ikke minst til Holcomb selv om at han ikke skulle bruke dette 'eksperimentet' mot noen av dem. Å ha denne opplevelsen mener han kan resultere i at tolkene blir mer bevisst rundt sine egne forventninger for å motta tillit fra døve primærdeltagere (s. 169).

I hans konklusjon kommer Holcomb (2018) frem til at man ikke bare skal gi tillit til tolker. Deres karrierer og yrkesforløp påvirkes av tolkene, og da fortjener de å ha bevis på og vite at jobben tolkene gjør er tilfredsstillende. Istedenfor å se på det som et tillitsproblem, ønsker han å endre debatten til et større fokus på hvordan man kan få det best mulige arbeidsforholdet sammen (s. 172).

Sammenligning og drøfting

Fra familie til profesjon

Patrick Kermit forteller oss at tidligere ble familien flittig brukt i tolkningsarbeid, og det er ganske naturlig at man har sterk tillit til at familien ønsker ens beste for deg og gjør det som er 'riktig'. Med profesjonaliseringen av tolkeyrket har man derimot gått vekk ifra å bruke familie som tolk, men fokuserer heller på egnethet. Med egenhet menes også faktorer som habilitet, kompetanse, 'rett tolk til rett tid', kompatibilitet. Altså har den svært intime rollen som en tolk innehar gått fra å være personlig til faglært. Dette blir jo sett på som en positiv utvikling, men hvordan er det for døve? Med denne utviklingen har døve primærdeltagere fått flere rettigheter, slik som tolkeloven lovfester at offentlige organer er pliktige til å skaffe tolk som holder en faglig forsvarlig standard, og i tillegg må tolkene overholde taushetsplikten. Så hvorfor har ikke døve akademikere tillit til tolken på lik linje som med for eksempel legen?

Det kan ha noe med det som Hanne Skaaden (2018) belyser at for at en profesjon skal bli anerkjent og få høy status, er utdanningen avgjørende. Hun setter spørsmålsteget ved om tolkestudentene blir tospråklige nok i løpet av den nå treårige utdanningen. Og uansett om man har flere yrkesetiske retningslinjer og lovverk som skal sikre god tolking, skal de døve primærdeltagerne bare ha tillit til alle tolker?

Kjennskap kan gi god tolking

Alle forfatterne jeg har nevnt er enige om at kjennskap til både tema for tolkingen og forhold mellom tolk og primærdeltagere dyrker god tolking. I perspektivet fra tegnspråktolkene påpeker de at deres kognitive belastning minker jo mer de vet på forhånd, både om tematikken, men også det mellommenneskelige aspektet. De døve akademikere mener at dersom de kjenner tolkene godt, kan de sikre egen representasjon og dermed være sikker på at tolken gjør en god jobb.

Napier et al. (2020) og Mapson og Major (2021) er enige om at kjennskap skaper tillit mellom döv primærprimærdeltager og tolk, som er essensielt for at tolkene skal få gjennomført jobben sin. De er altså avhengige av å ha tillit, og dette fra alle parter i diskursen. Felles for disse to tekstene er at forfatterne er selv hørende tolker, og tekstene bærer preg av at det er tolkens utbytte av tilliten som står i fokus. Flere av eksemplene som blir lagt frem handler om å enten lette den kognitive lasten til tolken eller å utvikle sine evner videre, og dersom de ikke hadde fått tillit hadde de ikke kunnet gjort dette. Men ingen plass i noen av tekstene deres blir det nevnt noe om hvordan dette påvirker den døve primærdeltageren som av forfatterne nærmest kreves tillit av. Holcomb (2018) belyser dette ved sitt eksperiment der tolkene selv fikk kjenne på følelsen av å nærmest *måtte* gi tillit, uansett om de ville eller ikke. Selv om de kjente Holcomb godt fra før, så syntes tolkene det var ubehagelig å ikke ha kontroll selv. Likevel beskriver tolkene opplevelsen som befriende, og en øvelse i å samarbeide godt.

Tekstene til Napier et al. (2020) og Mapson og Major (2021) er skrevet på forskjellige grunnlag og basert på ulik forskning, men likevel er det spennende å se på hvordan de observerer og kobler kjennskap til tillit. For hos Mapson og Major (2021) er tillit noe som blir til via kjennskap, og at det er her nøkkelen ligger. Når man blir kjent med hverandre, vil en tillit oppstå som er avgjørende faktor for vellykket tolking. Hos Napier et al. (2020) legger de også frem at tillit kan skape kjennskap. De hevder at ved å gi tillit, kan man gjøre forholdet sterkere. Forskjellen på disse tekstene er at deres perspektiv på kjennskap og forhold. Hos Mapson og Major (2021) kategoriseres kjennskap som alt man har opplysninger om, men Napier et al. (2020) kategoriserer det som et gjensidig forhold mellom tolk og primærdeltager.

Kontroll eller kommando?

O'Brien et al. (2023) og Holcomb (2018) er godt enige om at det ideelle er godt samarbeid mellom tolk og primærdeltager, og at døve skal bli forsikret og vite at de blir tolket riktig og ikke gi uforpliktende tillit. Begge tekstene setter søkelys på at det i hovedsak er tegnspråktolkene som har styrt og hatt kontrollen på hvordan man skal skape vellykket tolking, men at de nå ønsker en endring. De ønsker fra nå at det er det døve perspektivet som skal inkluderes, og at fokuset endres fra tillit til kompetanse. Man kan jo bare forestille seg hvordan det er å måtte bruke et system som er etablert og opprettholdes, men som man selv ikke er fornøyd med. Slik kan det kanskje føles for de døve akademikerne.

Samarbeid mellom tolk og primærdeltager- er det mulig?

Når det kommer til inkludering og samarbeid er Napier et al. (2020) tydelige på at når man skaper et forhold til den døve primærdeltageren vil man kunne samarbeide, og at for å klare dette må tegnspråktolkene motta tillit. Mapson og Major (2021) mener dersom man samarbeider godt på forhånd og danner kjennskap så vil selve tolkingen bli lettere å utføre for tolken selv. Ingen av disse tekstene tar opp den type samarbeid som Holcomb (2018) nevner, som å ha døve primærdeltagere i kontroll over hva som blir produsert av de selv. Forskjellen her er mellom den kontrollen Holcomb besitter. Selv om Napier et al. (2020) mener at tillit er nok, betyr ikke det at tolkingen som ikke blir 'kontrollert' ikke har en, for å sitere tolkeloven; «faglig forsvarlig standard» (Tolkeloven, 2022).

Men her har kanskje O'Brien et al. (2023) og Holcomb. (2018) et poeng. Hvordan kan man ha tillit til en tolk man kanskje aldri har jobbet med tidligere, som man ikke selv får vite resultatet av hva og hvordan man blir tolket? Dersom man selv setter seg i den døve akademikerens posisjon kan man forestille seg at det er ubehagelig å være ekspert på ditt felt, men aldri få snakke direkte til ditt publikum med kontroll på det du sier blir mottatt slik det er ment. Men kan dette oppnås i diskurser via tolk?

Et godt svar til dette kommer fra Mapson og Major (2021) som har eksempel fra en tolket legetime. Her er det et tett samarbeid gjennom hele timen med tegnspråktolk og døv primærdeltager, og det kan nok det tette forholdet ha lagt et godt grunnlag for, men også den tilgangen den døve primærdeltageren har i selve timen er med på å la hen selv være i kontroll. Den direkte kontakten mellom døv og hørende primærdeltager, som i dette eksemplet er legen, støtter opp om at det er tolket 'riktig' slik at den døve primærdeltageren vet at de har kontroll på diskursen og har tilgang på alt som blir sagt.

Det er uenigheter iblant tegnspråktolker om hva nøyaktighetsprinsippet innebærer (Skaaden, 2018). Skal man oversette ord for ord eller tolke mening? Så selv om man er bundet av yrkesetiske retningslinjer av å tolke nøyaktig, gjør dette at forskjellige tolker har forskjellig praksis. O'Brien et al. (2023) nevner sin heldige posisjon som døve akademikere at de selv får velge hvem som de ønsker som tolk, og har en fast gruppe med tolker, i motsetning til andre døve primærdeltagere som ikke har mulighet til å ønske seg noen. Når man har en fast gruppe med tolker, så kan man lære seg å samarbeide godt. For flertallet av døve primærdeltagerne, som ikke nødvendigvis har en fast gruppe med tolker, er ikke dette en selvfølge. Her kan man

møte flere tolker som praktiserer nøyaktighetsprinsippet forskjellig, og uten kjennskap til tolken eller kontinuitet i tolkingen, hvordan kan de gi tillit?

Inkludering utenfor selve tolkingen

Holcomb (2018) mener selv at han har fått en sterkere tillit til sine faste tolker etter øvelsen med å få tilgang til hvordan han ble tolket. Han påpeker at også tilgangen han fikk etter selve tolkingen, der han og tolkene hadde faglige diskusjoner sammen og fikk mulighet til å utvikle seg selv i samarbeid med de andre. Dette løfter også tolkene hans frem som noe positivt. «The weight of decision-making was lessened because I knew what Tom (Holcomb) was thinking (...)» (Holcomb, 2018, s. 170). Den kognitive belastningen som både nevnes i Napier et al. (2020) og Mapson og Major (2021) synes Holcomb sine tolker at ble minsket, da de ikke måtte gjette seg frem til det den døve primærdeltageren kunne tro. De visste hva han tenkte. Tolkene hans tenkte også at dersom denne praksisen ble brukt i andre situasjoner, ville alle deltagerne bli mer tilfredsstillt med resultatet.

Holcomb. (2018) hadde også rett i det at erfaringen tolkene fikk med å delta i øvelsen kunne gjøre de mer bevisste rundt deres forutinntatte forventning for å motta tillit fra primærdeltagerne. Tolkene fikk selv kjenne på ubehaget av å ha noen som skal tolke deg, uten at du selv har tilgang til å vite hva resultatet blir. Likevel sier han ikke at man ikke har behov for tillit. Tvert imot sier han at nå som han vet hvordan tolkene jobber, har han en sterkere tillit nå. Dette er nok fordi han var både begeistret og positivt overrasket med tolkingen. Dersom han hadde blitt misfornøyd over tolkingen, er det ikke sikkert at tilliten hans til tolkene hadde blitt styrket. Mest sannsynlig hadde nok dette ødelagt en del av samarbeidet deres.

O'Brien et al. (2023) har også ønsket en åpen dialog om hva det er som resulterer i vellykket tolking, men at samtalen skal bli styrt fra de døve sitt perspektiv. De døve akademikerne har sagt at de bruker vurderinger og erfaringer gjort av andre kollegaer, både hørende og døve, for å vurdere tolker selv. Noe positivt med man har ulike meninger på hva tolkens rolle innebærer, er at man utøver den forskjellig. Det som noen vil kategorisere som en god tolk, er nok ikke nødvendig like god i andres øyne. Her har O'Brien et al. (2023) tillit til sine kollegaer og deres vurderinger av tolker.

Jo mer kjennskap- jo mer sårbart

Selv om både de hørende tolkene og de døve akademikerne var enige om at kjennskap er viktig, påpeker de at dette setter døve primærdeltagere i en sårbar situasjon. For eksempel informasjon om helsesituasjon til en döv primærdeltager. Som tolk er man nødt til å vite for å kunne gjøre jobben sin, men etter en legetime kan man ikke glemme alt man har hørt og sett.

Her skal primærdeltagerne, både hørende og døve, bli beskyttet av lover og regler slik som taushetsplikten. Her må primærdeltagerne ha tillit til at tolken ikke bryter taushetsplikten, selv om de ikke har kontroll på om det skjer eller ikke. Slik som Mapson og Major (2021) også trekker frem at i ytterste konsekvens kan tolkingen innen helse påvirke utfallet for helsen til primærdeltageren. Det er et stort ansvar som ligger hos tolken.

Avslutning

Hva legger døve akademikere og hørende tolker i begrepet «tillit»?

Tillit er et innarbeidet konsept når det kommer til tolking. Basert på de funn og uttalelser fra døve primærdeltakere og hørende tolker jeg har brukt i denne oppgaven, tyder mye på at de to gruppene har ulik forståelse av tillit, med de enes i at tillit er en stor del av samarbeidet som ligger til grunn i tolking. Kanskje er ikke tiden moden for å diskutere om man i det hele tatt trenger tillit for å kunne tolke? Diskursen er fortsatt i stor grad styrt av de hørende tolkenes perspektiv, men utviklingen innen fagfeltet kan vel indikere at dette er i endring.

Felles mål

Ved å analysere disse tekstene med hverandre kan man mene å se et felles mål med tillit hos de alle, nemlig vellykket tolking. De hørende tolkene mener at for at dette skal skje, må de få tillit fra primærdeltagerne. Men kan man være sikker på at man har mottatt tillit?

Det er vel på høy tid at man begynner å høre på de døves perspektiv når det kommer til tolking som påvirker deres identitet, hverdag og liv i aller høyeste grad. Hos dem er det trygghet om at tolken utfører jobben på riktig måte som gjelder. Så kanskje er det heller bevissthet som er nøkkelen, og ikke nødvendigvis bare spørsmål om tillit alene?

Uansett er det mer til tolking enn det som skjer akkurat i tolkesituasjonene. Kanskje du møter samme tolk igjen senere, eller kanskje er tolken i samme vennekrets som deg? Med et omfattende lovverk og mangfoldige regler som skal beskytte deg som primærdeltager, må man fortsatt ha tillit til at systemet fungerer. Ser en på de døves perspektiver representert i tekstene jeg har brukt, ser en at det er et stort behov for at tolkenes ferdigheter, evner og erfaringer blir tydeliggjort for døve, slik at de best mulig kan velge tolker som tilstrekkelig kan representere dem. Uten å vite at deres tolk kan gjøre en god nok jobb, blir det vanskelig for de døve å bygge tillit til dem, og dette er noe som bør tas i betraktning når utdanningen av tolker videreutvikles. Det trengs også mer forskning på hvordan denne utdanningen kan bedres for å skape kompetente tolker som er verdt å gi tillit til.

Bibliografi

- Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander & L.I. Terum (red.), *Profesjonsstudier*, s.197-215. Oslo: Universitetsforlaget
- Grønlie, S. (2015). *Uten hørsel- en bok om hørselshemming*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Haualand, H. (2018). En ung profesjon- tolking som offentlig tjeneste. I H. Haualand, A.-L. Nilsson, & E. Raanes, *Tolking- Språkarbeid og profesjonsutøvelse* (ss. 242-258). Oslo: Gyldendal.
- Haualand, H., Nilsson, A.-L., & Raanes, E. (2018). Tolker og tolking- en introduksjon. I H. Haualand, A.-L. Nilsson, & E. Raanes, *Tolking- Språkarbeid og profesjonsutøvelse* (ss. 11-36). Oslo: Gyldendal.
- Holcomb, T. (2018). Going Beyond Trust- Protecting my integrity as a deaf academic. I T. Holcomb, & D. Smith, *Deaf eyes on interpreting*. Washington, DC: Gallaudet University Press.
- Kermit, P. (2005). *Å ville hjelpe uten å ville være en hjelper*. Kompendium ved HiST/ALT.
- Mapson, R., & Major, G. (2021). Interpreters, rapport and the role of familiarity. *Journal of pragmatics*, 63-75.
- Napier, J., McKee, R., & Goswell, D. (2018). *Sign Language Interpreting- Theory and practice*. Sydney: The Federation Press.
- Napier, J., Skinner, R., Young, A., & Oram, R. (2020). Mediating identities: Sign language interpreter perceptions on trust and representation. *Journal of applied linguistics and professional practice*, 75-95.
- O'Brien, D., Hodge, G., Gulamani, S., Rowley, K., Adam, R., Emery, S., & Walker, J. (2023). Deaf academics' perceptions of 'trust' in relationships with signed language interpreters. *Translation and interpreting*(<https://doi.org/10.12807/ti.115202.2023.a02>), 25-42.
- Skaaden, H. (2018). Profesjonsetikk, skjønn og tillit i tolking. I H. Haualand, A.-L. Nilsson, & E. Raanes, *Tolking- språkarbeid og profesjonsutøvelse* (ss. 279-299). Oslo: Gyldendal.
- Tolkeloven. (2022) Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (LOV-2021-06-11-79). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-11-79>

